

Matviichuk N.M., Burlachuk N.Yu., Pankevych V.M.
Vinnitsia Institute of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics

FINANCIAL AND LEGAL FRAMEWORK GOVERNING MONEY CIRCULATION IN UKRAINE

Summary

We studied the legal and financial foundations of the money circulation in Ukraine. The features of monetary circulation were determined. Analysis of the money supply and monetary base were determined. The features of cash and non-cash circulation were studied. Major areas of improvement and solving modern problems of money circulation in Ukraine were developed.

Keywords: money circulation, money supply, cash, non-cash circulation, financial regulation.

УДК 336.225.68(045)

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Панькевич В.М., Гороховська Ю.І., Кровіцка Я.А.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У даній роботі визначено теоретичні та методологічні аспекти впливу на податкову систему змін у законодавстві. Проаналізовано й узагальнено наукові визначення, стратегії реформування податкової системи. Проаналізована ефективність діяльності податкової системи України. Досліджено проблеми податкового законодавства. Запропоновано шляхи вдосконалення податкової системи держави в контексті реалізації окремих положень Податкового кодексу. **Ключові слова:** податок, децентралізація, місцевий бюджет, податкова система, збір, державний бюджет, податкове законодавство.

Постановка проблеми. Після переходу до ринкової економіки Україна перебуває на стадії трансформації. Реформування потребують усі сфери економіки, в тому числі і податкова система. Стан оподаткування в Україні все ще потребує змін на краще. В податковій системі спостерігається велике податкове навантаження на фізичних та юридичних осіб, наявність колізій у законодавстві, складна та незрозуміла система нарахування податків, велика кількість випадків ухилення від сплати податків, що спричиняє невиконання плану показників дохідності бюджету від податкових надходжень та низку інших негативних наслідків, що мають місце в національній економіці. Проблема ефективного реформування законодавства податкової системи потребує подальшого вивчення та виявлення напрямів покращення існуючої ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних учених останнім часом питання реформування податкової системи України та залученню позитивного світового досвіду в цій сфері присвячені дослідження В. Андрущенка, Г. Василевської, В. Гейця, Т. Демків, О. Замасло, І. Луїної, О. Орлюк, А. Соколовської, Л. Тимченко, В. Федосова, А. Чуприної та інших. Однак механізм реформування української системи оподаткування з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду залишається не вивченим у повному обсязі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема оподаткування активно обговорюється вітчизняною наукою практично впродовж усіх років незалежності, окремі її аспекти до кінця нез'ясовані. Практично недослідженими залишаються питання, пов'язані з перебудовою по-

даткової системи з метою забезпечення нової якості оподаткування.

Мета статті. Метою дослідження є проведення аналізу податкових систем у країнах з розвинутою економікою, а також наведення рекомендацій щодо напрямів реформування податкової системи в Україні. Реалізація цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- визначити теоретичні та методологічні аспекти впливу на податкову систему змін у законодавстві;
- проаналізувати й узагальнити наукові визначення, стратегії реформування податкової системи;
- проаналізувати ефективність діяльності податкової системи України;
- дослідити проблеми податкового законодавства.

Виклад основного матеріалу. В ринкових умовах господарювання та існування різних форм власності основним методом формування доходів держави є податки, які складають податкову систему.

Податкова система – сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються в установленому законодавством порядку. В більш широкому розумінні податкова система представляється як регламентована нормами фінансового права, закріпленими в законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування, сукупність податкових відносин, які опосередковуються фінансовими органами, що забезпечують адміністрування податків, і проявляються в конкретних формах оподаткування [3, с. 47].

Податкова система є однією з найскладніших в правовій системі України. При цьому спостерігається тенденція щодо її нестабільності. Проте, як показує практика правозастосування податкового зако-

Підсумки рейтингу «Paying Taxes» за 2012-2014 рр. [6]

Країна	Позиція у рейтингу			Загальне податкове навантаження, %			Кількість платежів			Кількість годин, витрачена для дотримання податкового законодавства		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Білорусія	129	133	60	60,7	54,0	52	10	10	7	338	319	183
Німеччина	72	89	68	46,8	49,4	48,8	9	9	9	207	218	218
Польща	114	113	87	43,8	41,6	38,7	18	18	18	286	286	286
Україна	165	164	108	55,4	54,9	52,9	28	28	5	491	390	350
Росія	64	56	49	54,1	50,7	43,2	7	7	7	177	177	168
Румунія	136	134	52	44,2	42,9	48,9	41	39	14	216	200	159

нодавства, зміни, що вносяться до законів України з питань оподаткування, досить часто спричиняють нові проблеми [1, с. 197].

Прозорість, простота, стабільність та однакові умови для всіх платників податків. Ось що хотів би отримати бізнес після анонсованого урядом реформування фіскальної системи.

Податкова система нині – це велика кількість податків та зборів і складність їх адміністрування, що негативно впливає на інвестиційну привабливість української економіки, сприяє її тінізації.

Ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами удосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що були недостатньо адекватними стану економіки, характерними рисами яких є неузгодженість окремих норм, наявність значних обсягів тіньових оборотів [2].

Рейтинг податкової системи України протягом останніх років дозволить прослідкувати тенденцію у її розвитку та виявити проблемні моменти на сучасному етапі розвитку. Світовий банк щорічно опубліковує рейтинг «Paying Taxes». Суть рейтингу – порівняти всі країни світу за критеріями, які безпосередньо пов'язані з легкістю і простотою ведення бізнесу. Всього існує три критерії:

- перший – рівень податкового тягаря (економісти підраховують, який відсоток від прибутку підприємства становлять усі сплачуються податки);
- другий критерій – індикатор періодичності здійснення податкових платежів, тобто інформація про те, скільки разів на рік бізнесу потрібно подавати податкову звітність та сплачувати податки;
- третій критерій – кількість часу, який підприємець витрачає на дотримання податкового законодавства (загальна кількість годин на рік на підготовку, складання, подання звітності та здійснення податкових платежів).

Результати рейтингу по кожному критерію протягом 2012-2014 рр. зображено у таблиці 1.

Виходячи з даних таблиці можна помітити позитивні зміни що стосуються української податкової системи, однак працювати є ще над чим. 2015 рік – це рік реформ для України, які охопили практичну всі сфери національної економіки. Розглянемо детально зміни податкового законодавства станом на початок 2015 року.

Основні напрями податкової реформи:

- кількість податків та зборів скорочено вдвічі, менше звітності (11 замість 22);
- податок на прибуток – простий розрахунок на основі фінансової звітності;
- ПДВ – запроваджено електронне адміністрування податку;
- ЄСВ – зниження ставок для роботодавців з підвищенням відповідальності;
- податок з доходів фізичних осіб – прогресивна шкала для доходів;

– єдиний податок – зниження ставок для малого бізнесу до 50%;

– самостійні доходи місцевих бюджетів – акциз з роздрібних продажів підакцизних товарів, податок на нерухоме майно, єдиний податок;

– мораторій на 2 роки на перевірки малого бізнесу (з обсягом доходу до 20 млн. грн. в рік);

– підвищення податкового навантаження на високорентабельний бізнес: видобувна діяльність, лотерея, букмекерська діяльність [4].

Скорочення податків з 22 до 11. Скасовуються 3 малоефективних зборів: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності та збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Розглянемо зміни складу податкових надходжень до державного бюджету на початок 2015 року (табл. 2).

Таблиця 2

Склад податкових надходжень до державного бюджету станом на початок 2015 р. [5]

Загальнодержавні податки	Місцеві податки та збори
1. податок на прибуток підприємств;	1. податок на майно;
2. податок на доходи фізичних осіб;	2. єдиний податок;
3. податок на додану вартість;	3. збір за місця для паркування;
4. акцизний податок;	4. туристичний збір
5. екологічний податок;	4. податок на майно;
6. рентна плата;	
7. мито.	

У період децентралізації влади було б доцільно проголошено автономію органів місцевого самоврядування підкріпити відповідними правами щодо стягнення на власній території податків та зборів в обсягах, достатніх для задоволення потреб місцевого розвитку. Так, наприклад, більш раціональним видається стягнення податку на прибуток підприємств не до державного бюджету, а до місцевих та обласного бюджету через розщеплення. Така пропозиція обумовлена низькою ефективністю існуючої сьогодні практики адміністрування податку на прибуток підприємств як загальнодержавного податку.

На нашу думку, такі серйозні проблеми, як унеможливлення постійного державного контролю для забезпечення своєчасної та повної мобілізації коштів до бюджету й запобігання прихованню джерела оподаткування, ефективніше вирішуватимуться на місцевому рівні, де наявні всі необхідні інстру-

менти управління. У межах області створено бази даних платників податків, що зменшує ймовірність приховання джерел оподаткування. Сфера діяльності Державної фіскальної адміністрації області охоплює широке коло питань щодо адміністрування податку на прибуток підприємств: визначення платників податку, порядку їх реєстрації та обліку; установа загального порядку визначення податкового зобов'язання та особливостей оподаткування окремих видів діяльності; ведення податкового обліку, контроль над правильністю складання та своєчасністю подання податкових декларацій, дотриманням терміновості сплати податку, систематизація та оприлюднення всіх чинних нормативних документів, що регулюють оподаткування податком на прибуток; надання податкових роз'яснень.

Діючі нині податкові реформи закріпили право надходження сплати такого податку до місцевих бюджетів як акциз із роздрібних продажів підакцизних товарів (тютюн, алкоголь, пиво, нафтопродукти), відповідно до місця розташування пунктів роздрібного продажу підакцизних товарів. Ставка податку встановлена у розмірі 5%. Даний захід спрямований задля зміцнення фінансової самостійності місцевих бюджетів.

Також є певні проблемні моменти, що стосуються податку на доходи фізичних осіб. Ставки оподаткування нетрудових (пасивних) доходів пропонують збільшити з теперішніх 5% до 15%. Вирівнювання ставок для нетрудових доходів і заробітної плати (15% та 20%) – це справді бажана зміна, адже усуне привід для перекваліфікації активних доходів у пасивні платниками податків. Однак різниця у 2% між граничними податковими ставками дворівневої системи оподаткування заробітної плати не робить ПДФО прогресивним. Можливо, податкові надходження були б більшими, якби ввели єдину ставку

17% і розширили неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Україні також варто вирівняти ставку ППП (на даний час 18%, має знизитися до 16%) зі ставкою ПДФО. Існує мало адміністративних і економічних підстав для збереження такої різниці в ставках. Крім того, уніфікація ставок допоможе громадськості зрозуміти, що податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств – це фактично один податок на різноманітні доходи, що допоможе при проведенні майбутніх реформ.

Висновки і пропозиції. На сучасному етапі розвитку України, а саме в період реформування податкового законодавства, виникає велика кількість проблем, яка потребує раціонального підходу і нових пропозицій, щодо їх вирішення. Найсерйознішою проблемою є унеможливлення постійного державного контролю для забезпечення своєчасної та повної мобілізації коштів до бюджету й запобігання прихованню джерела оподаткування. На нашу думку, вирішувати дану проблему потрібно на місцевому рівні, адже саме децентралізація сприяє посиленню контролю та запобігає приховуванню джерела оподаткування. Найдоцільніше було б проголосити автономію органів місцевого самоврядування, щодо стягнення на власній території податків та зборів в обсягах, достатніх для задоволення потреб місцевого розвитку. Існує також проблема низькою ефективності адміністрування податку на прибуток підприємств як загальнодержавного податку, вирішення якої, на нашу думку, полягає в стягненні податку на прибуток підприємств не до державного бюджету, а до місцевих та обласного бюджету через розщеплення.

Отже, саме надання автономії місцевому самоврядуванню щодо стягнення податків та зборів дозволить, на нашу думку, подолати більшість концептуальних проблем оподаткування.

Список літератури:

1. Замасло О. Т. Податкова система: навч. посіб. / О. Т. Замасло, І. І. Приймак, О. В. Грін. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 378 с.
2. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/11350>
3. Податкова система: навч. посіб. / В. Г. Баранова, В.П. Хомутенко, О. Ю. Дубовик та ін.; за ред. В. Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.
4. Податкові зміни: необхідні кроки для економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/data/files/39507.pdf>
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Рейтинг «Paying Taxes» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/>

Панькевич В.Н., Гороховская Ю.И., Кровицкая Я.А.

Винницького торгово-економічного інститута

Київського національного торгово-економічного університета

ПРОБЛЕМЫ НАЛОГОВОГО РЕФОРМИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ

Аннотация

В данной работе определены теоретические и методологические аспекты влияния на налоговую систему изменений в законодательстве. Проанализированы и обобщены научные определения, стратегии реформирования налоговой системы. Проанализирована эффективность деятельности налоговой системы Украины. Исследованы проблемы налогового законодательства. Предложены пути совершенствования налоговой системы государства в контексте реализации отдельных положений Налогового кодекса.

Ключевые слова: налог, децентрализация, местный бюджет, налоговая система, сбор, государственный бюджет, налоговое законодательство.

Pankevych V.N., Gorohovska J.I., Krovitska Y.A.
Vinnitsia Trade and Economic Institute
Kyiv National Trade and Economic University

PROBLEMS OF TAX REFORM IN UKRAINE IN THE CURRENT DEVELOPMENT

Summary

In this work the theoretical and methodological aspects of the impact of the tax system changes in legislation are identified. The scientific definition of strategy of reforming the tax system are analyzed and summarized. The efficiency of the tax system in Ukraine is analyzed. The problems of tax law are investigated. Ways of improving the tax system of the state in the context of certain provisions of the Tax Code are offered.

Keywords: tax, decentralization, local budget, tax system, collection, state budget, tax law.

УДК 343.12(477)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Юхно М.О.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Статтю присвячено аналізу теоретичних і прикладних питань щодо гарантій забезпечення права на захист у кримінальному провадженні. Звернено увагу, що у чинному КПК України право на захист обмежено вузьким колом учасників, яким воно надано, а також не досить вдало розкрито сутність його змісту, оскільки законодавцем перераховані окремі права підозрюваного, обвинуваченого.

Ключові слова: право на захист, правова допомога, підозрюваний, обвинувачений, гарантії забезпечення.

Актуальність статті полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, який безпосередньо пов'язаний з процесами значних перетворень у всіх сферах соціальної практики, головним напрямом діяльності держави у галузі охорони прав, свобод та законних інтересів громадян стає їх гарантування, реалізація та забезпечення, а потім протидія кримінальним правопорушенням. У зв'язку з цим, гарантії забезпечення права на захист у кримінальному провадженні набувають особливої актуальності, оскільки окремі проблемні питання залишилися так і не вирішеними.

Постановка проблеми. Оптимізація та удосконалення системи заходів забезпечення належного рівня законності та правопорядку в державі, захисту прав і свобод людини та громадянина є невід'ємною умовою становлення України, як дійсно демократичної, соціальної, правової держави. Відповідно до ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Отже, на державні органи та посадових осіб покладено обов'язок визнання прав і свобод людини, створення умов для їх практичного дотримання та гарантування захисту, що досягається в результаті реалізації державою правоохоронної функції [1, с. 6], що обумовлює необхідність вироблення та законодавчого закріплення правових гарантій забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різноманітних проблемних питань забезпечення права на захист присвятили свої праці такі науковці: Ю. П. Алєнін, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, Т. В. Садова, Ю. А. Кухарук, Л. М. Лобойко, В. Т. Маляренко, В. Т. Нор, Л. Д. Удалова, О. Г. Яновська та інші. Проте, з часу прийняття

КПК України 2012 р. підняте питання концептуально не досліджувалось.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХІ століття увійшов в історію України із значними правовими перетвореннями, зокрема почали формуватися концептуально нові наукові та прикладні ідеї щодо удосконалення та реалізації захисту прав і свобод людини та громадянина, що пов'язано з розширенням цього напрямку в усіх сферах суспільного життя. За визначенням В. В. Радзівської права людини в своєму розвитку пройшли певні етапи становлення й розвитку, але цей процес є безперервний. Система прав людини яка склалася внаслідок історичного розвитку, становлення еталонів і стандартів є обов'язковим показником і нормою розвитку демократичного суспільства [2, с. 66], що ми підтримуємо. В підтвердження правильності обраного шляху до демократичних реформ і євроінтеграції, в Україні триває непростий, але поступовий шлях щодо удосконалення чинного законодавства, імплементація міжнародно-правових актів і використання правових стандартів та використання позитивного досвіду зарубіжних країн, зокрема і держав СНД.

Не оминув такий процес реформування та удосконалення й сфери кримінального судочинства. Відтак, зміни у кримінально процесуальних відносинах спричинили необхідність переосмислення значення держави та її органів в уточненні та забезпеченні правових гарантій захисту учасників кримінального провадження. Досліджуючи цей напрям, Т. В. Садова зазначила, що права і свободи не є безмежними. Якщо людина в процесі реалізації своїх прав і свобод посягає на права і свободи інших, в такому випадку врегулювання конфлікту інтересів є обов'язком держави. У цьому разі ефективним